

VERGİ ANLAŞMAZLIĞI/VERGİ UYUŞMAZLIĞI

Vergi; devletin ve devletten vergilendirme yetkisi alan diğer kamu idarelerinin kamu harcamalarını karşılamak amacıyla kanuna dayanarak ve usulüne uygun olarak, gerçek ve tüzel kişilerden, hukuki cebir altında, karşılıksız olarak ve geri vermemek üzere aldıkları paralardır.

Devlet ya da Genel anlamda idare ile ilişkiler arasında vergilendirmeden doğan ilişkilere vergi hukuku ilişkisi denilmektedir. Bu ilişki, kamu hukuku ilişkisinin vergi hukuku alanına özgü türünü oluşturmaktadır.

Vergi ödevi ilişkisi, vergi hukuku ilişkisi bağlamında bir şey yapmak veya yapmamak veya bir şeye katlanmak şeklinde ortaya çıkan ilişkiler bütünüdür.

Vergi borcu ilişkisi ise vergi hukuku ilişkisinin daha çok mal varlığı ile ilgili hak ve ödevlere ilişkin kısmını ifade etmektedir.

VERGİ ANLAŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜM YOLLARI

Vergi dairesi ile vergi ödevlileri arasında vergi hukuku uygulamalarına ilişkin olarak ortaya çıkan anlayış farklılığına veya aynı konuda tarafların aynı yönde düşünmemeleri haline vergi anlaşmazlığı denilmektedir.

Anlaşmazlıkların, uyuşmazlık haline getirilip yargı yoluna başvurulmasına gerek kalmaksızın, idarenin kendiliğinden veya ilgililerin başvurusu sonucu çözüme kavuşturulmasına barışçıl yollar ya da vergi anlaşmazlıklarının (idari aşamada) çözüm yolları denilmektedir.

Vergi anlaşmazlıklarının ve uyuşmazlıklarının çözüm yollarının özellikleri;

- Vergi anlaşmazlıklarının çözüm yolları vergilendirme işlemlerinin tarh/tahakkuk ile tahsil olarak ifade edilen iki değişik aşamasını kapsamaktadır.
- Vergi anlaşmazlıklarının çözüm yolları yine genelde hem vergi borcunun aslını hem de vergi cezalarını kapsamaktadır.
- Vergi anlaşmazlıkların çözümü yollarında sadece Vergi Usul Kanunu kapsamındaki vergi, resim ve harçların denetlenmesi söz konusudur.
- Vergi anlaşmazlıklarının ve uyuşmazlıklarının çözüm yolları işlendiğinde ve sonuçlar kesinlik kazandığında, ulaşılan sonuçlar, vergi borcu ve cezası bakımından, maddi hukuk anlamında borcu ortadan kaldırıcı etki yapmaktadır.

Türk Vergi hukukunda vergi anlaşmazlıklarının (idari aşamada) çözümünü sağlayan kurumların başında uzlaşma ve hata düzeltme gelmektedir. Bunlar dışında, cezalarda indirim ile pişmanlık ve ıslah kurumları da vergi anlaşmazlıklarının (idari aşamada) çözümüne yardımcı olmaktadır.

UZLAŞMA

Uzlaşma, vergi dairesi ile vergi ödevlerinin ikmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergilerle bunlara ilişkin vergi ziyai cezaları üzerinde karşılıklı görüşme ve pazarlık sonucu anlaşmaya varmaları; konuyu uyuşmazlık haline getirilmemelidir.

Kanun uzlaşmaya başvurabilmek için bazı şartların varlığını aramaktadır.

Bunlar;

- İkmalen, re'sen veya idarece vergi tarh edilmiş veya ceza kesilmiş olması,
- Vergi kaybına yol açılmasının kanun hükümlerine yeterince nüfuz edilememesinden kaynaklanması,
- Vergi Usul Kanunu'nun 369. maddesinde düzenlenen yanılma durumunun var olması,
- Vergi Usul Kanunu'nun vergi hatalarına ilişkin 116, 117 ve 118. maddelerinde belirtilenler ile bunlar dışında her türlü maddi hatanın var olması,
- Ceza kesilmesini gerektiren nedenin, yargı kararları ile idarenin anlaşmazlık konusu olayda görüş farklılıklarının mevcut olmasından kaynaklanmış olmasıdır.

Türk Vergi Sistemi'nde uzlaşmaya tarhiyat öncesi ve tahiyat sonrası olmak üzere iki ayrı aşamada başvurulabilmektedir.

TARHİYAT ÖNCESİ UZLAŞMA

Tahiyat öncesi uzlaşma, tarh aşamasından önce, idare ile vergi ödevlisi arasında vergi incelemesine dayanılarak tarh edilecek vergi ve kesilecek cezalardan anlaşmaya varılmasıdır.

Tarhiyat öncesi uzlaşma, uzlaşmaya konu olan vergi ve cezanın tespit edildiği vergi incelemesi tamamlandıktan sonra, incelemeyi yapanın bağlı olduğu denetim birimince oluşturulan kurul ile tarhiyatın muhatabı arasında yapılmaktadır.

TARHİYAT SONRASI UZLAŞMA

Tarhiyat sonrası uzlaşma, vergi tarh edildikten ve ceza kesildikten sonra, idare ile vergi ödevlisi arasında tahakkuk edecek olan vergi aslı ve vergi cezası konusunda varılan anlaşmadır.

Vergi ödevlerinin, vergi/ceza ihbarnamesinin tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde uzlaşma başvurusunda bulunulması mümkündür.

Uzlaşma için verilen talep dilekçeleri Uzlaşma Komisyonu Başkanlığına hitaben yazılır.

Uzlaşmanın Sonuçları

Uzlaşma komisyonu tarafından düzenlenen uzlaşma tutanakları kesin nitelikte olup, gereği vergi dairesi tarafından derhal yerine getirilir. Yükümlü veya kendisine ceza kesilmiş olanlar, üzerinde uzlaşılan ve tutanakla tespit edilmiş olan hususlar hakkında dava açamaz ve hiçbir mercie şikayette bulunamazlar.

Uzlaşmanın temin edilemediğine ve uzlaşmanın sağlanamadığına ilişkin tutanağın tebliğ tarihinde ;

- Dava açma süresinin sona ermesine 15 günden fazla bir süre varsa bu süre içinde;
- Dava açma süresi sona ermişse tutanağın tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde;
- Dava açma süresinin sona ermesine 15 günden az bir süre kalmışsa kalan sürenin 15 güne tamamlanması suretiyle davanın açılması mümkündür.

Vergi ödevlisi, uzlaşma talebine konu yaptığını vergi/ceza ihbarnamesine karşı uzlaşma talebinden önce dava açmışsa dava uzlaşma talebinin sonuçlanmasından önce Vergi Mahkemesi tarafından incelenemez. Herhangi bir sebeple incelenir ve karara bağlanırsa bu karar hükümsüz kalır. Uzlaşmanın vaki olmaması halinde, durumun vergi dairesince haber verilmesi üzerine, Vergi Mahkemesi tarafından durdurmuş olan davanın görülmesine kaldığı yerden devam edilir.

HATA DÜZELTME

Vergi hatası, vergiye ilişkin hesaplarda veya vergilendirmede yapılan hatalar yüzünden haksız yere fazla veya eksik vergi istenilmesi veya alınması olarak tanımlanmaktadır.

Vergi hatalarının düzeltilmesine karar verme yetkisi ile ilgili vergi dairesi müdürüne aittir.

CEZALARDA İNDİRİM

Cezalarda indirim, vergi ödevlisi adına ikmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergi aslı ile indirimlerden sonraki cezaları, ihbarnamenin tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde ilgili vergi dairesine başvurmak ve dava açmamak kaydıyla vadesinde veya teminat göstererek vadenin bitmesinden itibaren üç ay içinde ödeyeceğini bildirmesi halinde, kesilmiş olan vergi cezalarında belli oranlarda indirim yapılmasıdır.

Cezalarda indirim sadece ve yalnızca belki kabahatlerine ilişkin cezalar için söz konusudur.

Cezalarda indirim kurumundan yararlanabilmek için; vergi/ceza ihbarnamesine karşı dava açılmaması; indirimli ödeme talebinde bulunulması ve vergi aslı ile indirimden arta kalan cezanın süresi içinde ödenmesi gerekir.

PİŞMANLIK VE ISLAH

Pişmanlık ve islah, vergi kanunlarına aykırı davranışların kendiliğinden bir dilekçe ile ilgili makamlara haber veren vergi ödevlerine, haber verme tarihinden itibaren 15 gün içinde, hiç vermemiş olduğu beyannameyi vermesi, eksik beyanını tamamlaması ya da yanlış beyanını düzeltilmesi ve aynı süre içinde ödeme süresi geçmiş olan vergileri pişmanlık zammı ile birlikte ödemesi halinde, vergi ziyai cezasının kesilmesini ya da (iştirak halinde işlenenler dahil olmak üzere) kaçakçılık suçuna ilişkin koğuşturma yapılmasını ve cezaya hükümlenmesini önleyen bir kurumdur.

VERGİ UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜM YOLU

Taraflar arasında çıkan bir uyuşmazlığı çözmekle görevli kişi ya da kişilere hakem; makama, mahkeme; mahkemeye intikal ettirilen anlaşmazlığa, uyuşmazlık; vergi idaresi ile vergi ödevlisi arasında ortaya çıkan vergi anlaşmazlıklarının uyuşmazlık haline gelmeden taraflar arasında çözümlenmesini sağlayan kurumlara vergi anlaşmazlıklarının çözüm yolları; vergi anlaşmazlıklarının çözümlenmemesi sonucu oluşan uyuşmazlığın yargı organları aracılığıyla çözümlenmesine de yargısal çözüm yolu denilmektedir.